Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 25 november 2020*

”Överklagande – Konkurrensbegränsande samverkan – Europeiska marknaderna för värmestabilisatorer baserade på tenn och epoxiderad sojabönsolja/estrar – Fastställande av priser, uppdelning av marknader och utbyte av känslig affärsinformation – Tillämpning av taket på 10 procent av omsättningen på en av de enheter som företaget består av – Ogiltigförklaring av beslutet om ändring av de böter som fastställdes i det ursprungliga beslutet i vilket överträdelsen konstaterades – Böter – Begreppet företag – Solidariskt betalningsansvar för böter – Principen om likabehandling – Förfallodagen för böter vid en ändring”

I mål C-823/18 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 27 december 2018,

Europeiska kommissionen, företrädd inledningsvis av T. Christoforou, P. Rossi och V. Bottka, därefter av P. Rossi och V. Bottka, samtliga i egenskap av ombud,

klagande,

i vilket den andra parten är:

GEA Group AG, Düsseldorf (Tyskland), företrätt av C. Wagner och I. du Mont, Rechtsanwälte,

sökande i första instans

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev (referent), domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på andra avdelningen, samt domarna A. Kumin, T. von Danwitz och P.G. Xuereb,

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitiesekreterare: handläggaren M. Longar,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 5 februari 2020,

och efter att den 4 juni 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: engelska.

Dom

1 Europeiska kommissionen har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 18 oktober 2018, GEA Group/kommissionen (T-640/16, EU:T:2018:700) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom ogiltigförklarade tribunalen kommissionens beslut C(2016)3920 final av den 29 juni 2016 om ändring av beslut K(2009)8682 slutlig av den 11 november 2009 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/38589 – Värmestabilisatorer) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

I. Tillämpliga bestämmelser

2 I artikel 23.2 och 23.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1), föreskrivs följande:

”2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artikel 81 eller artikel 82 [EG], eller

b) åsidosätter ett beslut om interimistiska åtgärder enligt artikel 8, eller

c) inte iakttar ett åtagande som gjorts bindande genom beslut enligt artikel 9.

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

Om en sammanslutnings överträdelse har samband med dess medlemmars verksamhet, får böterna inte överstiga 10 % av summan av den sammanlagda omsättningen hos varje medlem med verksamhet på den marknad som påverkas av sammanslutningens överträdelse.

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

3 Artikel 25.5 i förordningen har följande lydelse:

”Efter varje avbrott skall preskriptionstiden börja löpa på nytt. Preskriptionstiden skall dock löpa ut senast den dag då en period som är lika med den dubbla preskriptionstiden har förflutit utan att kommissionen har ålagt böter eller förelagt viten. Denna period skall förlängas med den tid under vilken preskriptionstiden tillfälligt har upphört att löpa enligt punkt 6.”

II. Bakgrund till tvisten och det omtvistade beslutet

4 Tvistens bakgrund har återgetts i punkterna 1–23 i den överklagade domen och kan sammanfattas enligt följande.

5 GEA Group AG (nedan kallat GEA) bildades under år 2005 genom en fusion av Metallgesellschaft AG (nedan kallat MG) och ett annat bolag. MG var holdingbolaget som före år 2000 direkt eller genom dotterbolag ägde Chemson Gesellschaft für Polymer-Additive mbH (nedan kallat OCG) och Polymer-Additive Produktions- und Vertriebs GmbH (nedan kallat OCA).

6 MG överlät den 17 maj 2000 OCG, vars namn ändrades till Aachener Chemische Werke Gesellschaft für glastechnische Produkte und Verfahren mbH (nedan kallat ACW).

7 Efter att OCA upplöstes i maj 2000 återupptogs OCA:s verksamhet av ett bolag som från den 30 augusti 2000 benämndes Chemson Polymer-Additive AG (nedan kallat CPA), vilket vid det datum då den överklagade domen meddelades inte längre tillhörde den koncern i vilken GEA var holdingbolag.

A. 2009 års beslut

8 Genom beslut K(2009)8682 slutlig av den 11 november 2009 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/38589 – Värmestabilisatorer) (nedan kallat 2009 års beslut) konstaterade kommissionen att ett antal företag hade överträtt artikel 81 EG och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3; svensk specialutgåva, område 2, volym 11, s. 37) genom att delta i två konkurrensbegränsande avtal och samordnade förfaranden vilka omfattade hela det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och avsåg dels sektorn för värmestabilisatorer baserade på tenn, dels sektorn för värmestabilisatorer baserade på epoxiderad sojabönsolja/estrar (nedan kallad sektorn för ESBO/estrar).

9 Genom artikel 1.2 k i 2009 års beslut höll kommissionen GEA ansvarigt för överträdelser som begåtts på marknaden för sektorn för ESBO/estrar från den 11 september 1991 till den 17 maj 2000.

10 GEA hölls ansvarigt för hela den tidsperiod då överträdelsen ägde rum i egenskap av efterträdare till MG, för överträdelser som begåtts av OCG från den 11 september 1991 till den 17 maj 2000 och, av OCA, från den 13 mars 1997 till den 17 maj 2000.

11 I egenskap av efterträdare till OCG hölls ACW dessutom ansvarigt dels för överträdelsen som hade begåtts av OCG under hela den tidsperiod då överträdelsen ägde rum, det vill säga från den 11 september 1991 till den 17 maj 2000, dels för den överträdelse som hade begåtts av OCA från den 30 september 1999 till den 17 maj 2000, då OCG ägde 100 procent av aktierna i OCA.

12 I egenskap av efterträdare till OCA hölls CPA ansvarigt dels för överträdelsen som hade begåtts av OCA från den 13 mars 1997 till den 17 maj 2000, dels för den överträdelse som hade begåtts av OCG från den 30 september 1995 till den 30 september 1999, då OCA ägde 100 procent av aktierna i OCG.

13 Artikel 2 i 2009 års beslut har följande lydelse:

”…

För överträdelse inom sektorn för [ESBO/estrar] åläggs följande böter:

…

31) [GEA], [ACW] och [CPA] är solidariskt ansvariga för ett belopp på 1 913 971 [euro].

32) [GEA] och [ACW] är … solidariskt ansvariga för ett belopp på 1 432 229 [euro].

Böterna ska betalas i euro inom tre månader från dagen för delgivning av detta beslut …”

14 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 28 januari 2010 väckte GEA talan om ogiltigförklaring av 2009 års beslut.

15 Genom dom av den 15 juli 2015, GEA Group/kommissionen (T-45/10, ej publicerad, EU:T:2015:507) ogillade tribunalen talan. Den domen överklagades inte.

B. 2010 års beslut

16 Den 15 december 2009 uppmärksammade ACW kommissionen på att de böter som bolaget hade ålagts att betala genom 2009 års beslut översteg det tillåtna taket på 10 procent av bolagets omsättning enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003.

17 Med hänsyn till dessa omständigheter antog kommissionen den 8 februari 2010 beslut K(2010)727 slutlig om ändring av 2009 års beslut (nedan kallat 2010 års beslut).

18 I 2010 års beslut fann kommissionen att de böter som ACW hade ålagts att betala solidariskt med dels GEA och CPA, dels GEA, överskred taket på 10 procent av bolagets omsättning, och att 2009 års beslut därför borde ändras.

19 Kommissionen angav även däri att bötesbeloppet som GEA och CPA hade ålagts att betala förblev oförändrat, men att bötesbeloppet som ACW hade ålagts att betala skulle sättas ned och att 2010 års beslut inte påverkade de andra bolag som 2009 års beslut riktade sig till.

20 Genom artikel 1 i 2010 års beslut ändrades artikel 2 andra stycket i 2009 års beslut enligt följande:

”Artikel 2 [andra stycket punkt] 31) ska ersättas med följande:

’31.a) [GEA], [ACW] och [CPA] är [solidariskt] ansvariga för ett belopp på 1 086 129 [euro].

31.b) [GEA] och [CPA] är [solidariskt] ansvariga för ett belopp på 827 842 [euro].’

Artikel 2 [andra stycket punkt] 32) ska ersättas med följande:

’32) [GEA] är ansvarigt för ett belopp på 1 432 229 [euro].’”

21 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 20 april 2010 väckte GEA talan om ogiltigförklaring av 2010 års beslut och yrkade i andra hand att tribunalen skulle ändra beloppet på de böter som GEA hade ålagts.

22 Genom dom av den 15 juli 2015, GEA Group/kommissionen (T-189/10, EU:T:2015:504), ogiltigförklarade tribunalen 2010 års beslut såvitt det avsåg GEA. Tribunalen fann att kommissionen hade åsidosatt bolagets rätt till försvar genom att anta detta beslut utan att först ha hört bolaget. Den domen överklagades inte.

C. Det omtvistade beslutet

23 Den 29 juni 2016 antog kommissionen det omtvistade beslutet.

24 Artikel 1 i det beslutet har exakt samma lydelse (vilken återges i punkt 20 ovan) som artikel 1 i 2010 års beslut om ändring av artikel 2 andra stycket i 2009 års beslut.

25 I artikel 2 i det omtvistade beslutet fastställdes förfallodagen för böterna till den 10 maj 2010.

III. Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

26 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 8 september 2016 väckte GEA talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet.

27 Till stöd för sin talan åberopade GEA fem grunder. Som första grund gjorde GEA gällande att preskriptionsreglerna hade åsidosatts. Den andra grunden avsåg åsidosättande av artikel 266 FEUF och rätten till försvar. Den tredje grunden avsåg åsidosättande av artikel 23.2 och 23.3 i förordning nr 1/2003. GEA gjorde som fjärde grund gällande att principen om likabehandling hade åsidosatts. Den femte grunden, som bestod av två delgrunder, avsåg maktmissbruk och bristande motivering.

28 Genom den överklagade domen biföll tribunalen talan såvitt avsåg den fjärde grunden och den femte grundens första del och ogiltigförklarade det omtvistade beslutet, eftersom den ansåg att det inte var nödvändigt att pröva de övriga grunderna för talan.

IV. Parternas yrkanden

29 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

– upphäva den överklagade domen, och

– förplikta GEA att ersätta rättegångskostnaderna både vid tribunalen och vid domstolen.

30 GEA har yrkat att domstolen ska

– ogilla överklagandet, och

– förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

V. Prövning av överklagandet

31 Kommissionen har åberopat två grunder till stöd för sitt överklagande. Den första grunden avser en felaktig tillämpning av principen om likabehandling, begreppet företag och bestämmelserna om solidariskt ansvar samt åsidosättande av motiveringsskyldigheten. Den andra grunden avser åsidosättande av reglerna om fastställande av förfallodagen för böter inom konkurrensrätten och åsidosättande av motiveringsskyldigheten.

A. Upptagande till prövning

1. Parternas argument

32 GEA anser att kommissionens överklagande inte kan tas upp till prövning.

33 GEA har i detta avseende för det första gjort gällande att kommissionen inte har något berättigat intresse av att överklaga, eftersom 2009 års beslut inte längre utgör en rättslig grund som gör det möjligt att kräva betalning av böterna.

34 GEA anser för det andra att kommissionen inte har något berättigat intresse av att överklaga, eftersom det omtvistade beslutet är ogiltigt. Preskriptionstiden för att fastställa böter löpte nämligen ut innan detta beslut antogs, eftersom mer än tio år i den mening som avses i artikel 25.5 i förordning nr 1/2003 – oberoende av huruvida preskriptionstiden hade avbrutits – hade förflutit.

35 Kommissionen har genmält att den har ett berättigat intresse av att överklaga den överklagade domen, eftersom den för det första tappade målet vid tribunalen och för det andra eftersom GEA, genom att göra gällande att denna institution inte har något berättigat intresse av att överklaga på grund av att

preskriptionstiden för åläggande av böter påstås ha löpt ut, har ifrågasatt det omtvistade beslutets giltighet. Enligt kommissionen har en sådan grund emellertid varken åberopats vid tribunalen eller prövats av den. Av detta följer att det saknas anledning att pröva den.

2. Domstolens bedömning

36 Enligt artikel 56 tredje stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol får medlemsstaterna och unionsinstitutionerna, med undantag av ärenden som rör tvister mellan Europeiska unionen och dess anställda, överklaga även om de inte intervenerat i tvisten inför tribunalen. Oavsett om de var parter i målet i första instans eller ej behöver unionsinstitutionerna således inte visa något berättigat intresse för att kunna överklaga ett avgörande från tribunalen (dom av den 8 juli 1999, kommissionen/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, punkt 171)

37 Det står nämligen kommissionen fritt att bedöma lämpligheten av att överklaga ett avgörande från tribunalen och det ankommer inte på domstolen att kontrollera de val som kommissionen har gjort i detta avseende. (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 juli 1999, kommissionen/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, punkt 172).

38 Det räcker således att konstatera att GEA:s invändningar om att det inte finns ett berättigat intresse från kommissionens sida helt saknar grund. Överklagandet kan därför tas upp till prövning.

B. Prövning i sak

1. Den första grunden

39 Den första grunden består av två delar. Kommissionen har genom den första delgrunden gjort gällande att tribunalen tillämpade principen om likabehandling, begreppet företag och bestämmelserna om solidariskt ansvar felaktigt när den fann att kommissionen hade kunnat fastställa den del av böterna som GEA och ACW var solidariskt betalningsansvariga för på ett annorlunda sätt. Den andra delgrunden, som ska prövas först, avser åsidosättande av motiveringsskyldigheten.

a) Den första grundens andra del

1) Parternas argument

40 Kommissionen har genom den första grundens andra del gjort gällande att konstaterandet i punkt 111 i den överklagade domen, enligt vilket kommissionen åsidosatt principen om likabehandling, grundar sig på en motsägelsefull motivering i punkterna 108–110 i nämnda dom och särskilt på det vaga övervägandet i punkt 108 i samma dom, i vilken följande anges: ”Kommissionen hade säkerligen kunnat fastställa den del av böterna för vilken ACW och [GEA] var solidariskt betalningsansvariga på ett annorlunda sätt”.

41 GEA har bestritt detta resonemang.

2) Domstolens bedömning

42 Enligt domstolens fasta praxis innebär inte tribunalens skyldighet att motivera sina domar enligt artikel 36 och artikel 53 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol att tribunalen är skyldig att utforma domskälen så, att samtliga resonemang som parterna i målet fört bemöts vart och ett för sig och på ett uttömmande sätt. Motiveringen kan således vara underförstådd, förutsatt att de

berörda får kännedom om vad tribunalen har lagt till grund för sitt avgörande och att domstolen får ett tillräckligt underlag för att kunna utföra sin prövning vid ett överklagande (dom av den 14 september 2016, Trafilerie Meridionali/kommissionen, C-519/15 P, EU:C:2016:682, punkt 41).

43 I förevarande fall räcker det att konstatera att tribunalens resonemang i punkterna 106–111 i den överklagade domen gör det möjligt både för kommissionen att få kännedom om skälen till varför tribunalen biföll talan såvitt avsåg GEA:s fjärde grund i första instans och för domstolen att få ett tillräckligt underlag för att kunna utföra sin prövning.

44 Det framgår nämligen otvetydigt av dessa punkter att tribunalen fann att kommissionen först borde ha fastställt förhållandet mellan den del av böterna som ACW var solidariskt ansvarigt för tillsammans med GEA och CPA och den del av böterna som ACW var solidariskt ansvarigt för tillsammans med enbart GEA och därefter ha fördelat nedsättningen av beloppet på ACW:s böter mellan de två solidaritetsförhållandena genom att tillämpa samma förhållande.

45 Mot bakgrund av det ovanstående kan överklagandet inte vinna bifall såvitt avser den första grundens andra del.

b) Den första grundens första del

1) Parternas argument

46 Kommissionen har genom den första grundens första del gjort gällande att det var felaktigt av tribunalen att i punkt 108 i den överklagade domen anse att kommissionen hade kunnat fastställa den del av böterna som GEA och ACW var solidariskt betalningsansvariga för på ett annorlunda sätt, för att begränsa den del av böterna som GEA var ensamt skyldigt att betala. Enligt kommissionen gjorde tribunalen, i punkterna 106–111 i den överklagade domen, en felaktig tillämpning av principen om likabehandling genom att inte beakta domstolens praxis avseende begreppet företag och solidariskt ansvar samt domstolens praxis om följderna av en nedsättning av böter som beviljats ett dotterbolag inom ett enda ekonomiskt företag.

47 Enligt kommissionen är det solidariska ansvaret endast ett uttryck för begreppet företag och kan inte särskiljas från detta begrepp.

48 Denna institution har i detta avseende gjort gällande att GEA, ACW och CPA, i motsats till vad tribunalen konstaterade i punkt 55 i den överklagade domen, under hela den tid som den aktuella överträdelsen pågick utgjorde ett och samma företag som den ålade ett enda bötesbelopp och att dels artikel 2 andra stycket i punkterna 31 och 32 i 2009 års beslut, dels artikel 2 andra stycket i punkterna 31.a, 31.b och 32 i 2009 års beslut, i dess lydelse enligt det omtvistade beslutet, i detta sammanhang fastställer de högsta bötesbelopp som varje rättslig enhet som ingår i detta företag kunde anses vara gemensamt och solidariskt ansvarig för.

49 Kommissionen har preciserat att eftersom GEA, ACW och CPA utgjorde ett och samma företag, saknades anledning att bedöma huruvida dessa tre bolag behandlades lika.

50 Kommissionen anser att tribunalen, trots att de berörda bolagen ingick i samma företag, i punkterna 106–111 i den överklagade domen gjorde en konstlad uppdelning mellan två grupper av enheter som är solidariskt ansvariga, vilket innebär att tribunalen tillämpade en teori som motsvarar teorin om intern fördelning av det solidariska ansvaret, vilket enligt kommissionen är förbjudet enligt vad som slagits fast i domen av den 10 april 2014, kommissionen m.fl./Siemens Österreich m.fl. (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256).

51 Kommissionen anser under dessa omständigheter att det inte finns något som motiverar att något av de bolag som tillhör ett och samma företag undantas från det solidariska betalningsansvaret för någon del av de böter som de ålagts och att dessa bolag normalt sätt delar upp de gemensamma delarna av de böter som ålagts upp till de individuella gränserna för vart och ett av dem.

52 Kommissionen har gjort gällande att det högsta bötesbelopp för vilket vart och ett av de bolag som ingick i företaget, i den mening som avses i artikel 81 EG, var solidariskt betalningsansvarigt inte motsvarar en särskild period för deltagande i den aktuella överträdelsen.

53 Vad slutligen gäller den omständigheten att de böter som ålagts ACW sattes ned till det tak på 10 procent av dess omsättning som var tillämplig på detta bolag, framgår det av domen av den 26 november 2013, Kendrion/kommissionen (C-50/12 P, EU:C:2013:771), att GEA:s ansvar inte ska påverkas av den nedsättning som beviljats dess tidigare dotterbolag ACW, eftersom ACW och GEA, vid datumet för antagandet av 2009 års beslut, inte längre ingick i ett och samma företag.

54 GEA har inledningsvis genmält att tribunalen gjorde en riktig bedömning när den fann att kommissionen utan sakliga skäl hade åsidosatt principen om likabehandling. I motsats till vad kommissionen har hävdat, är denna princip inte bara tillämplig på olika företag, utan även på förhållandena mellan bolag som ingår i samma företag.

55 GEA anser vidare att kommissionen inte endast fastställde ett bötesbelopp, utan två olika bötesbelopp för två olika grupper av enheter som var gemensamt och solidariskt ansvariga sinsemellan inom varje grupp, och för två olika överträdelseperioder. Det hänvisas dels i artikel 2 andra stycket punkt 31 i 2009 års beslut till perioden från den 30 september 1995 till den 17 maj 2000, dels i artikel 2 andra stycket punkt 32 i samma beslut till perioden från den 11 september 1991 till den 29 september 1995. Denna fördelning var en följd av att CPA inte deltog i den aktuella överträdelsen under den sistnämnda perioden.

56 GEA anser dessutom, i motsats till vad kommissionen har hävdat, att tribunalen inte tillämpade teorin om intern fördelning av det solidariska ansvaret analogt. Den överklagade domen rör inte ansvar ur en intern synvinkel, utan i vilken utsträckning bolagen i ”GEA-koncernen” är ”externt” ansvariga i förhållande till kommissionen.

57 Vad slutligen gäller följderna av tillämpningen av taket på 10 procent av omsättningen till förmån för ACW, har GEA gjort gällande att domen av den 26 november 2013, Kendrion/kommissionen (C-50/12 P, EU:C:2013:771), i motsats till vad kommissionen har hävdat, inte kan tolkas så, att ett tidigare moderbolag inte ska påverkas av att taket på 10 procent av omsättningen har tillämpats på dess tidigare dotterbolag.

2) Domstolens bedömning

58 Det ska inledningsvis erinras om att principen om likabehandling är en allmän unionsrättslig princip som fastställs i artiklarna 20 och 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Denna princip innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (dom av den 24 september 2020, Prysmian och Prysmian Cavi e Sistemi/kommissionen, C-601/18 P, EU:C:2020:751, punkt 101 och där angiven rättspraxis). Kommissionen är skyldig att iaktta denna princip när den utövar den befogenhet som den har enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 att ålägga de företag som har överträtt unionens konkurrensrätt böter och fastställa bötesbeloppet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 november 2013, Kendrion/kommissionen, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

59 När flera juridiska personer kan hållas personligen ansvariga för deltagande i en överträdelse av unionens konkurrensrätt på grund av att de tillhör ett och samma företag, som kan tillskrivas ansvar för överträdelsen, kan kommissionen enligt denna bestämmelse ålägga dem böter med solidariskt betalningsansvar (dom av den 10 april 2014, Areva m.fl./kommissionen, C-247/11 P och C-253/11 P, EU:C:2014:257, punkt 120).

60 När kommissionen beslutar att utöva denna befogenhet att ålägga sanktioner kan den emellertid inte fritt fastställa det externa förhållandet vid solidariskt betalningsansvar, särskilt inte det bötesbelopp vars fulla betalning kommissionen kan kräva från var och en av de solidariskt förpliktade medgäldenärerna (dom av den 10 april 2014, Areva m.fl./kommissionen, C-247/11 P och C-253/11 P, EU:C:2014:257, punkt 121).

61 Eftersom det unionsrättsliga begreppet solidariskt ansvar för betalning av böterna endast är en direkt följd av begreppet företag, läggs tillämpningen av sistnämnda begrepp till grund för fastställandet av det bötesbelopp vars fulla betalning kommissionen kan kräva från var och en av de solidariskt förpliktade medgäldenärerna i det konkreta fallet (dom av den 10 april 2014, Areva m.fl./kommissionen, C-247/11 P och C-253/11 P, EU:C:2014:257, punkt 122).

62 Fördragens upphovsmän använde härvid begreppet företag för att beteckna den som begår en överträdelse av konkurrensrätten, och som kan bli föremål för sanktioner enligt artiklarna 81 och 82 EG, och inte andra begrepp såsom bolag eller juridisk person (dom av den 10 april 2014, Areva m.fl./kommissionen, C-247/11 P och C-253/11 P, EU:C:2014:257, punkt 123).

63 Det är för övrigt samma företagsbegrepp som unionslagstiftaren har valt i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 för att definiera den enhet som kommissionen kan ålägga böter för att beivra en överträdelse av unionens konkurrensrätt (dom av den 10 april 2014, Areva m.fl./kommissionen, C-247/11 P och C-253/11 P, EU:C:2014:257, punkt 124).

64 Enligt fast rättspraxis omfattar begreppet företag, i den mening som avses i unionens konkurrensrätt, varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras. Detta begrepp ska förstås som en ekonomisk enhet, även om enheten i juridisk mening består av flera fysiska eller juridiska personer (dom av den 10 april 2014, Areva m.fl./kommissionen, C-247/11 P och C-253/11 P, EU:C:2014:257, punkt 125, och dom av den 27 april 2017, Akzo Nobel m.fl./kommissionen, C-516/15 P, EU:C:2017:314, punkterna 47 och 48).

65 När kommissionen med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 har möjlighet att ålägga flera juridiska personer som ingår i ett och samma företag som är ansvarigt för överträdelsen böter med solidariskt betalningsansvar, omfattas dess fastställande av bötesbeloppet, när kommissionen i ett visst fall tillämpar begreppet företag vilket är ett unionsrättsligt begrepp, av vissa krav att beakta det aktuella företagets egenskaper såsom hur företaget såg ut under den period då överträdelsen pågick (dom av den 10 april 2014, kommissionen m.fl./Siemens Österreich m.fl., C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 51).

66 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 49 i sitt förslag till avgörande kan sammansättningen av det berörda företaget anta olika former under företagets deltagande i en överträdelse. Sådana förändringar kan särskilt inträffa när överträdelsen, såsom i förevarande fall, pågår under lång tid.

67 Eftersom sådana förändringar inte påverkar det förhållandet att det är fråga om ett och samma företag, i egenskap av den person som kan hållas ansvarig för överträdelsen, påverkar de inte kommissionens befogenhet, som det erinrats om i punkt 59 ovan, att ålägga flera juridiska personer som tillhör ett och samma företag böter med solidariskt betalningsansvar.

68 Såsom framgår av punkterna 1–3 och 6–8 i den överklagade domen var GEA-koncernens struktur, under den period då överträdelsen pågick, följande: Mellan år 1991 och den 17 maj 2000 var OCG, som efter det sistnämnda datumet benämndes ACW, ett dotterbolag som ägdes till 100 procent av MG, vilket ombildades till GEA från och med år 2005. Under samma period ägdes OCA, som från och med den 30 augusti 2000 benämndes CPA, till 100 procent av MG och var under olika perioder antingen dotterbolag eller direkt moderbolag till OCG. OCA var moderbolag med direkt kontroll och ägde 100 procent av aktierna i OCG från den 30 september 1995 till den 30 september 1999. Från den 30 september 1999 till den 17 maj 2000 var OCG moderbolag med direkt kontroll och ägde 100 procent av aktierna i OCA. OCG utövade direkt kontroll över OCA.

69 Mot bakgrund av vad som framgår av domen av den 10 september 2009, Akzo Nobel m.fl./kommissionen (C-97/08 P, EU:C:2009:536), gjorde kommissionen en riktig bedömning när den i 2009 års beslut konstaterade att MG, sedermera GEA, med hänsyn till de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan de berörda bolagen, och genom att utöva ett avgörande inflytande över sina dotterbolag, tillsammans med OCG och OCA, sedermera ACW respektive CPA, ingick i ett och samma företag i den mening som avses i unionens konkurrensrätt.

70 Av det ovan anförda följer att kommissionen hade fog för att anse att GEA, ACW och CPA utgjorde ett och samma företag som i dess olika och på varandra följande former, begick den aktuella överträdelsen.

71 Domstolen konstaterar således att tribunalen genom att i punkt 55 i den överklagade domen finna att det fanns dels ett företag, i den mening som avses i unionens konkurrensrätt, bestående av GEA, ACW och CPA från den 30 september 1995 till den 17 maj 2000, dels ett företag, i den mening som avses i unionens konkurrensrätt, bestående av GEA och ACW från den 11 september 1991 till den 29 september 1995, fastställde att det rörde sig om två företag i den mening som avses i unionens konkurrensrätt och att den således gjorde en felaktig rättstillämpning när den felaktigt tolkade begreppet företag i den mening som avses i artikel 81 EG.

72 Eftersom solidariskt ansvar endast är en direkt följd av begreppet företag och eftersom det i förevarande fall rör sig om ett och samma företag, hade kommissionen rätt att först i artikel 2 andra stycket punkterna 31 och 32 i 2009 års beslut och därefter i artikel 2 andra stycket punkterna 31.a, 31.b och 32 i 2009 års beslut, i dess lydelse enligt det omtvistade beslutet, fastställa de högsta belopp på böter som GEA, ACW och CPA kunde anses vara gemensamt och solidariskt ansvariga för att betala avseende ett bötesbelopp, såsom enheter som ingår i ett och samma företag, vilket har ansvar för överträdelsen. Såsom kommissionen har påpekat återspeglar fastställandet av sådana maximibelopp, i en sådan situation som den nu aktuella, inte de specifika perioder då de enheter, som utgör ett enda företag, deltog i den aktuella överträdelsen.

73 Tribunalen gjorde under dessa omständigheter en felaktig rättstillämpning när den i punkterna 106 och 109 i den överklagade domen konstaterade att det i förevarande fall rörde sig om två solidaritetsförhållanden mellan GEA, ACW och CPA, trots att dessa ingick i ett och samma företag, och två böter som ålagts för två specifika perioder som återspeglar dessa tre bolags deltagande i den aktuella överträdelsen, och åsidosatte således bestämmelserna om fastställande av solidariskt ansvar i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003.

74 Vad gäller den omständigheten att GEA enligt det omtvistade beslutet är ensamt ansvarigt för beloppet på 1 432 229 euro, är denna omständighet, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 53 i sitt förslag till avgörande, en rent automatisk konsekvens av nedsättningen av de böter som ålagts ACW.

75 I de fall två olika juridiska personer, såsom ett moderbolag och ett dotterbolag, inte längre utgör ett företag i den mening som avses i artikel 81 EG vid tidpunkten för antagandet av ett beslut att ålägga dem böter, har de rätt till en individuell tillämpning av taket på 10 procent av omsättningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 november 2013, Kendrion/kommissionen, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punkt 57(

76 I förevarande fall framgår det av punkterna 2 och 3 i den överklagade domen att GEA, vid tidpunkten för antagandet av 2009 års beslut, inte längre utgjorde en ekonomisk enhet tillsammans med ACW och CPA i den mening som avses i artikel 81 EG.

77 Det är denna skillnad som föranledde kommissionen att separat beräkna nämnda tak på grundval av omsättningen under det räkenskapsår som föregick antagandet av det omtvistade beslutet (se, analogt, dom av den 26 november 2013, Kendrion/kommissionen, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punkt 67).

78 Såsom framgår av punkt 8 i den överklagade domen motsvarade det belopp som kommissionen inledningsvis ansåg det lämpligt att hålla ACW solidariskt ansvarigt för på grund av dess deltagande i överenskommelsen, 3 346 200 euro, det vill säga exakt samma belopp som det som fastställts för GEA.

79 Den omständigheten att kommissionen i det omtvistade beslutet dels höll GEA solidariskt betalningsansvarigt för det totala bötesbeloppet, vilket uppgår till 3 346 200 euro, dels höll ACW solidariskt betalningsansvarigt för ett belopp på 1 086 129 euro, är en följd av att taket på 10 procent av omsättningen som föreskrivs i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, tillämpades på ACW.

80 Den omständigheten att GEA ensamt är ansvarigt för ett belopp på 1 432 229 euro följer således av den specifika omständigheten att detta bolag, vid tidpunkten för antagandet av 2009 års beslut, inte längre utgjorde ett samma företag tillsammans med ACW och CPA i den mening som avses i artikel 81 EG.

81 GEA kan i detta sammanhang inte med framgång göra gällande att principen om likabehandling har åsidosatts till dess nackdel. Det räcker i detta avseende att påpeka att ett åsidosättande av denna princip inte kan konstateras i en sådan situation som den aktuella, där ett dotterbolag som, vid tidpunkten för antagandet av ett beslut om att ålägga det företag – vilket utgör ett enda företag – som nämnda dotterbolag ingick i böter, inte längre ingår i detta enda företag, har rätt till en individuell tillämpning av taket på 10 procent av omsättningen. Denna specifika omständighet gör det inte möjligt att anse att de berörda bolagen befann sig i jämförbara situationer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 november 2013, Kendrion/kommissionen, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punkt 68)

82 Ett åsidosättande av principen om likabehandling kan under alla omständigheter inte med framgång åberopas, eftersom det i förevarande fall, såsom framgår av punkt 73 ovan, inte finns två solidaritetsförhållanden som återspeglar specifika perioder. Det solidariska ansvaret kan således inte fördelas.

83 Artikel 2 andra stycket punkt 32 i 2009 års beslut, i dess lydelse enligt det omtvistade beslutet, genom vilken GEA ålades att betala ett bötesbelopp på 1 432 229 euro, riktar sig således inte till CPA, inte på grund av att denna punkt avser en specifik överträdelseperiod under vilken CPA inte deltog i den enda överträdelse som kommissionen konstaterat – vilket inte är fallet – utan endast därför att det bötesbelopp som CPA är skyldigt att betala för sitt individuella deltagande i överträdelsen på grund av att det ingår i det företag som har begått överträdelsen, i sin helhet omfattas av de bötesbelopp som avses i artikel 2 andra stycket punkterna 31.a och 31.b.

84 Domstolen konstaterar under dessa omständigheter att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkt 111 i den överklagade domen fann att kommissionen inte hade iakttagit sina skyldigheter enligt principen om likabehandling.

85 Mot bakgrund av det ovan anförda ska överklagandet bifallas såvitt avser den första grundens första del.

2. Den andra grunden

86 Den andra grunden består av två delar. Kommissionen har genom den första delgrunden gjort gällande att tribunalen gjorde fel när den fann att förfallodagen för böterna i fråga inte kunde fastställas förrän från och med den dag då delgivningen av det omtvistade beslutet mottogs. Den andra delgrunden, som ska prövas först, avser åsidosättande av motiveringsskyldigheten.

a) Den andra grundens andra del

1) Parternas argument

87 Kommissionen har genom den andra grundens andra del kritiserat tribunalen för att inte tillräckligt ha motiverat sin slutsats, i punkt 126 i den överklagade domen, att skyldigheten att betala böterna således enbart följer av artikel 1 i det omtvistade beslutet och att förfallodagen för dessa böter inte kunde fastställas förrän från och med den dag då delgivningen av detta beslut mottogs.

88 GEA har genmält att den överklagade domen är tillräckligt motiverad.

2) Domstolens bedömning

89 Tribunalens motiveringsskyldighet innebär, såsom det har erinrats om i punkt 42 ovan, att den klart och tydligt ska ange hur den har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för det meddelade beslutet och så att domstolen ges möjlighet att utöva sin prövning.

90 I förevarande fall räcker det att konstatera att tribunalens resonemang i punkterna 122–125 i den överklagade domen gör det möjligt både för kommissionen att få kännedom om skälen till varför tribunalen biföll talan såvitt avsåg den femte grundens första del som åberopats av GEA i första instans och för domstolen att få ett tillräckligt underlag för att kunna utföra sin prövning.

91 Det framgår nämligen av dessa punkter att tribunalen i punkt 126 i den överklagade domen, eftersom den ursprungliga lydelsen av artikel 2 andra stycket punkterna 31 och 32 i 2009 års beslut hade ersatts av den lydelse som följer av artikel 1 i det omtvistade beslutet, drog slutsatsen att skyldigheten att betala böterna således enbart följer av artikel 1 i det omtvistade beslutet och att förfallodagen för dessa böter inte kunde fastställas förrän från och med den dag då delgivningen av detta beslut mottogs.

92 Överklagandet kan följaktligen inte vinna bifall såvitt avser den andra grundens andra del.

b) Den andra grundens första del

1) Parternas argument

93 Kommissionen har genom den andra grundens första del gjort gällande att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkt 126 i den överklagade domen slog fast att böternas förfallodag i förevarande fall inte kunde fastställas förrän från och med den dag då delgivningen av det omtvistade beslutet mottogs.

94 Kommissionen har preciserat att ogiltigförklaringen av 2010 års beslut fick till följd att inte bara artikel 2 andra stycket punkterna 31 och 32 i 2009 års beslut åter blev gällande, utan även den ursprungliga förfallodagen som fastställts i artikel 2 sista stycket i detta beslut.

95 Kommissionen har i detta sammanhang gjort gällande att den hade rätt att ändra det ålagda bötesbeloppet och det solidariska ansvaret utan att nödvändigtvis behöva fastställa en ny förfallodag för böterna. Kommissionen anser således att även om den genom det omtvistade beslutet ändrade de delar av artikeldelen i 2009 års beslut som fastställde bötesbeloppet och det solidariska ansvaret, var den inte skyldig att fastställa en förfallodag för de ålagda böterna som inföll efter dagen för delgivningen av det omtvistade beslutet.

96 Kommissionen anser att om domstolen skulle finna att kommissionen ska fastställa en förfallodag för böter som infaller efter dagen för delgivningen av ett ändringsbeslut, såsom det omtvistade beslutet, skulle detta leda till att upplupen ränta på den återstående delen av böterna går förlorad från och med den ursprungliga förfallodagen, vilket begränsar dess utrymme för skönsmässig bedömning och minskar effektiviteten av de böter som den ålägger.

97 Under dessa omständigheter anser kommissionen att den i förevarande fall, för att inte försätta GEA i en mer ofördelaktig situation än ACW och CPA, hade rätt att fastställa förfallodagen för böterna till den 10 maj 2010.

98 GEA har genmält att även om det är riktigt att kommissionen har befogenhet att fastställa förfallodagen för böterna och den dag från och med vilken dröjsmålsräntan börjar löpa, omfattar denna befogenhet inte möjligheten att fastställa en förfallodag för dröjsmålsräntan som infaller före den dag då böterna fastställdes. Det är inte möjligt att med stöd av unionsrättens verkan motivera fastställandet av en förfallodag för böter som infaller före delgivningen av det beslut som ligger till grund för böterna.

99 Eftersom böternas förfallodag inte kan fastställas till en dag som infaller före delgivningen av det omtvistade beslutet, anser GEA följaktligen att räntan på betalningen av böterna inte kan börja löpa förrän från och med dagen för delgivningen av detta beslut, i enlighet med principen om att en underordnad förpliktelse följer huvudförpliktelsen.

2) Domstolens bedömning

100 I kommissionens beslut, varigenom den ålägger böter för överträdelser av unionens konkurrensrätt fastställs bland annat beloppen för de aktuella böterna, dröjsmålsräntan samt uppgifterna avseende kommissionens bankkonto, till vilket de berörda företagen ska betala in böterna. I dessa beslut fastställs även betalningsfristen för de ålagda böterna. För att undvika indrivning ska betalningen ske före det att nämnda frist har löpt ut.

101 Enligt artikel 299 FEUF ska beslut av kommissionen som medför betalningsskyldighet för andra än medlemsstater vara verkställbara.

102 Det ska även påpekas att enligt artikel 278 FEUF ska talan som förs vid Europeiska unionens domstol mot sådana beslut inte hindra verkställighet.

103 Härav följer att kommissionens beslut är verkställbara på de villkor som anges i artikel 299 FEUF och att de böter som de innehåller i princip kan utkrävas när den frist som fastställts i dessa beslut löper ut.

104 Domstolen anser under dessa omständigheter och med beaktande av syftet att säkerställa ett effektivt iakttagande av unionens konkurrensrätt att gäldenären i princip ska erlägga den betalning som åligger denne före förfallodagen för betalningen, vilken kommissionen har fastställt i sitt beslut.

105 I förevarande fall fastställde kommissionen ursprungligen, i artikel 2 sista stycket i 2009 års beslut, en förfallodag för de ålagda böterna. Förfallodagen för samtliga företag som beslutet riktades till, fastställdes till utgången av en frist på tre månader som började löpa från delgivningen av detta beslut.

106 Genom domen av den 15 juli 2015, GEA Group/kommissionen (T-189/10, EU:T:2015:504) ogiltigförklarade tribunalen, såsom framgår av punkt 124 i den överklagade domen, 2010 års beslut i den mån det berörde GEA. Kommissionen beslutade i det beslutet att 2009 års beslut skulle ändras dels eftersom de böter som ålagts ACW överskred taket på 10 procent av omsättningen, dels då det bötesbelopp som ACW hölls solidariskt ansvarigt för tillsammans med GEA och CPA skulle sättas ned. Denna ogiltigförklaring fick till följd att den ursprungliga lydelsen av artikel 2 i 2009 års beslut åter blev gällande, såsom tribunalen påpekade i punkt 125 i den överklagade domen.

107 Lydelsen ersattes emellertid på nytt av den lydelse som följer av det omtvistade beslutet. I artikel 2 i detta beslut fastställdes en ny förfallodag för böterna, nämligen den 10 maj 2010.

108 Detta datum inföll dels före den dag då delgivningen av det omtvistade beslutet mottogs, dels efter den förfallodag för böterna som fastställts i 2009 års beslut. Nämnda datum motsvarar den förfallodag som anges i en skrivelse från kommissionen av den 9 februari 2010 som åtföljde 2010 års beslut.

109 Kommissionens befogenhet omfattar rätten att bestämma förfallodagen för de böter som den ålägger och från vilken dag dröjsmålsränta ska börja löpa, att fastställa storleken på dröjsmålsräntan och att fastställa närmare föreskrifter för verkställigheten av dess beslut genom att vid behov kräva att en bankgaranti ställs som täcker de ålagda böternas kapitalbelopp och ränta. Den fördel som företagen skulle kunna få genom att betala böterna för sent, om en sådan befogenhet inte fanns, skulle nämligen försvaga de sanktioner som kommissionen ålägger inom ramen för sin uppgift att övervaka tillämpningen av unionens konkurrensrätt.

110 Ändringen av artikel 2 andra stycket punkterna 31 och 32 i 2009 års beslut, först genom 2010 års beslut, vilket under tiden har ogiltigförklarats, och därefter genom det omtvistade beslutet, avsåg i förevarande fall, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 62 i sitt förslag till avgörande, enbart det bötesbelopp som ACW hade ålagts och fastställandet på nytt av solidaritetsförhållandena men inte åläggandet av böter som sådant eller det sammanlagda bötesbeloppet. Det ska således påpekas att artikel 2 i 2009 års beslut, i motsats till vad tribunalen slog fast i punkt 126 i den överklagade domen, utgör den rättsliga grunden för GEA:s, ACW:s och CPA:s skyldighet att betala böterna, och inte artikel 1 i det omtvistade beslutet.

111 Domstolen konstaterar under dessa omständigheter att tribunalen gjorde en felaktig rättstillämpning när den i punkt 126 i den överklagade domen fann att förfallodagen för böterna inte kunde fastställas förrän från och med den dag då delgivningen av det omtvistade beslutet mottogs.

112 Mot bakgrund av det ovan anförda ska överklagandet bifallas såvitt avser den andra grundens första del.

113 Den överklagade domen ska följaktligen upphävas.

Huruvida målet ska återförvisas till tribunalen

114 Enligt artikel 61 i stadgan för Europeiska unionens domstol ska domstolen, om överklagandet är välgrundat, upphäva tribunalens avgörande. Domstolen kan själv slutligt avgöra ärendet, om detta är färdigt för avgörande, eller återförvisa ärendet till tribunalen för avgörande.

115 Domstolen konstaterar i detta avseende att den i förevarande fall inte förfogar över de upplysningar som krävs för att slutligt avgöra målet avseende samtliga grunder som åberopats i första instans.

116 Dessa grunder avser aspekter av tvisten som medför att det behöver göras en prövning av sakfrågorna på grundval av omständigheter som för det första, inte har prövats av tribunalen i den överklagade domen – eftersom tribunalen i punkt 128 i den domen fann att en sådan prövning var överflödig, då den biföll talan såvitt avsåg den fjärde grunden och den första delen av den femte grund som hade åberopats av GEA – och för det andra inte har avhandlats vid domstolen. Härav följer att målet inte är färdigt för avgörande.

117 Målet ska följaktligen återförvisas till tribunalen och frågan om rättegångskostnader ska anstå.

Rättegångskostnader

118 Eftersom målet återförvisas till tribunalen ska frågan om rättegångskostnader anstå.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) Den som dom meddelades av Europeiska unionens tribunal den 18 oktober 2018, GEA Group/kommissionen (T-640/16, EU:T:2018:700), upphävs.

2) Mål T-640/16 återförvisas till Europeiska unionens tribunal.

3) Frågan om rättegångskostnader anstår.

Underskrifter